

Sodišče: Višje sodišče v Mariboru

Oddelek: Gospodarski oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSMB:2014:I.CPG.326.2013

Evidenčna številka: VSM0021954

Datum odločbe: 27.02.2014

Senat, sodnik posameznik: Danica Šantl Feguš

Področje: ODŠKODNINSKO PRAVO

Institut: odgovornost proizvajalca stvari z napako - navodila za uporabo - trditveno in dokazno breme - soprispevek oškodovanca

Zveza: OZ člen 153, 153/3, 155, 171.

Jedro

Pravno podlago tožbenega zahtevka predstavlja določba 155. člena OZ (odgovornost proizvajalca stvari z napako). Gre za objektivno odgovornost (odgovornost po načelu vzročnosti) proizvajalca stvari, ki da v promet stvar z napako. Izhajajoč iz citirane določbe 155. člena OZ je breme tožeče stranke kot oškodovanke, da zatrjuje in dokazuje dejstva, ki opredeljujejo zakonito domnevo o obstoju vzročne zveze (domnevno bazo) - da je tožena stranka (proizvajalec stvari) dala v promet stvar z napako, ki je tožeči stranki povzročila škodo. Če je domnevna baza izkazana, se obstoj vzročne zveze domneva (povzeto iz OZ s komentarjem, 1. knjiga, stran 849).

Ker je tožnica uspela izkazati domnevno bazo (da je toženka, proizvajalec stvari, dala v promet stvar z napako, ki je tožeči stranki povzročila škodo), se obstoj vzročne zveze domneva. Objektivno odgovoren proizvajalec stvari z napako pa se lahko odgovornosti razbremeni, če dokaže, da je škoda nastala izključno zaradi ravnanja (krivda načeloma ni odločilna) oškodovanca (možna je seveda tudi delna razbremenitev odgovornosti), ker stvari ni uporabljal na običajen in primeren način ali se ni ravnal po navodilih, protokolih (povzeto iz OZ s komentarjem, prva knjiga, str. 898).

Izrek

I. Pritožbi se delno ugotovi in sodba sodišča prve stopnje glede odločitve o podlagi tožbenega zahtevka (točka I izreka) z vmesno sodbo spremeni, tako da se ugotovi, da obstoji obveznost tožene stranke v razmerju do tožeče stranke iz naslova odškodninske odgovornosti proizvajalca stvari z napako v obsegu 70%, glede odločitve o stroških postopka (točka II in III izreka) pa razveljavi in zadeva zaradi odločitve o višini tožbenega zahtevka in odločitve o stroških postopka vrne sodišču prve stopnje v nadaljnji postopek.

II. O stroških pritožbenega postopka bo odločeno s končno odločbo sodišča prve stopnje.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je z uvodoma navedeno sodbo tožbeni zahtevek na plačilo 59.540,00 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 22. 1. 2009 do plačila zavrnilo (točka I izreka). V točki II in III izreka je odločilo o stroških pravnega postopka.

2. Tožeča stranka (v nadaljevanju tožnica) odločbo izpodbija iz vseh pritožbenih razlogov po prvem odstavku 338. člena Zakona o pravdnem postopku (v nadaljevanju ZPP). Poudarja, da je sodišče svojo odločitev oprlo na izvedensko mnenje, ki pa je le eden od (izvedenih) dokazov. V skladu z 8. členom ZPP je dolžno sodišče opraviti celovito dokazno oceno (vestno in skrbno je dolžno oceniti vsak dokaz posebej in vseh skupaj).

Sodišče prve stopnje je ne podlagi mnenja izvedenca zaključilo, da toženka za škodo ni objektivno odgovorna. Do škode je prišlo izključno zaradi krivde tožnice, ki ni ravnala s skrbnostjo dobrega strokovnjaka. Uporabila je preveliko število navojev (čeprav v skladu z navodili), temu pa bi se, ob upoštevanju pravila stroke, "privij zgolj s prsti (ne z objemom roke), spoji, kolikor je mogoče, nato pa z orodjem dodaj še obrat do največ dva", lahko izognila.

S takšnim zaključkom tožnica ne soglaša.

Odgovornost proizvajalca stvari z napako, ki je objektivna, se predpostavlja. Proizvajalec mora dokazati, da je škoda nastala izključno zaradi ravnanja oškodovanca. Iz izvedenskega mnenja ne izhaja, da tožnica omenjenega pravila stroke ne bi upoštevala. V pripombah na izvedensko mnenje je tožnica pojasnila, da je spoje privijala najprej ročno, ročno pa že pojmovno ne izključuje privijanja s prsti. Tudi izvedenec je na naroku potrdil, da ni zatrjeval, da spojev ni privijala s prsti. Gre torej le za izvedenčevo sklepanje, da tožnica ni tako ravnala.

Pritožnica ne soglaša z zaključkom izpodbijane sodbe, da pri delu ni ravnala s skrbnostjo dobrega strokovnjaka. Izvedenec je v dopolnilnem izvedenskem mnenju izrecno potrdil, da je bila glede na dimenzijo cevi in navodila proizvajalca uporabljena srednja količina vrvice in ni prihajalo do "izrinjania" materiala. To pa pomeni, da je bila uporabljena količina vrvice pravilna. Izvedenec je tudi potrdil, da je izvajalec s tem, ko se je držal navodil, ravnal pravilno. Tudi on bi jih upošteval, bi pa opravil preizkus. Takšen preizkus je tožnica opravila, tako v delavnici kot na terenu. Ker je uspel, so z začetim delom nadaljevali (izpovedba zakonitega zastopnika tožnice, D.Š. in priče E.Š.). Izvedenec je potrdil, da se po preizkusu *napaka* lahko pojavi takoj ali pa šele čez pol leta. Glede na to, da je preizkus uspel, tožnica pred tem niti ne bi mogla ugotoviti ustreznosti navitja vrvice (vzrok zamakanja je bil ugotovljen šele ob zagonu celotnega namakalnega sistema).

Bistveno je to, izvedenec in sodišče se o tem nista izrekla, da po tem, ko je tožnica zamenjala poškodovane dele in je za posamezne premere cevi uporabila le 6 - 8 navojev, do "pokanja" spojev ni prišlo. Podobne težave z L. vrvico so imeli tudi pri izvedbi namakalnega sistema na golf igrišču v Švici in Avstriji. To je tožnica zatrjevala že v postopku na prvi stopnji, in v dokaz svojih trditev pa predlagala zaslišanje prič, ki so to potrdile.

Sodišče prve stopnje je nekritično povzelo mnenje izvedenca, da se je tožnica "slepo" držala navodil in ni

upoštevala pravil stroke, pri čemer ni nepomembno, da je imela za izvedbo namakalnih sistemov za golf igrišča najboljše reference v Republiki Sloveniji.

V tem kontekstu tožnica še poudarja, da v skladu s 155. členom Obligacijskega zakonika (v nadaljevanju OZ) proizvajalec odgovarja za škodo, če ne ukrene vsega potrebnega za njeno preprečitev. Med potrebne ukrepe spadajo tudi navodila za uporabo izdelka. Odgovornost proizvajalca se predpostavlja. On je tisti, ki mora dokazati, da je škoda nastala izključno zaradi ravnanja oškodovanca. Tožnica je ravnala po navodilih proizvajalca, pri čemer morajo navodila uporabniku na razumen način predstaviti izdelek in način uporabe, pri čemer iz izvedenskega mnenja ne izhaja, da tožnica poleg navodil ne bi upoštevala tudi pravil stroke. Glede na izvedene dokaze in dejstvo, da po sanaciji spoji niso popokali, je jasno, da so bila navodila za uporabo proizvoda napačna, ob njihovem upoštevanju pa lahko pride do škodnih posledic.

Tožnica predlaga, da se njeni pritožbi ugodi, in sodba sodišča prve stopnje spremeni, tako da se tožbenemu zahtevku ugodi. Podrejeno se zavzema za njeno razveljavitev in vrnitev zadeve v novo sojenje. O stroških naj sodišče odloči v breme toženke.

3. Toženka v odgovoru na pritožbo soglaša z razlogi izpodbijane sodbe in predlaga njeno potrditev.

4. Pritožba je delno utemeljena.

5. Ker je sodišče druge stopnje ocenilo, da je treba za pravilno ugotovitev dejanskega stanja ponoviti vse oziroma nekatere od izvedenih dokazov, in na tej podlagi sprejeti celovito dokazno oceno (8. člen ZPP), je razpisalo (in opravilo) pritožbeno glavno obravnavo. Na obravnavi je v soglasju s strankami povzelo dokaze, ki so bili izvedeni na prvi stopnji, dodatno pa je zaslišalo zakonitega zastopnika tožnice, D.Š.

6. Po tako izvedenem dokaznem postopku ugotavlja, da je treba pritožbi tožnice delno ugoditi in v njeno korist s spremembo sodbe odločiti o podlagi - kvalitativnem delu tožbenega zahtevka (358. člen ZPP). Zaradi varstva pravice do poštenega sojenja, predvsem pravice do pritožbe (25. člen Ustave RS), namreč o zahtevku, ki je bil na prvi stopnji zavrnjen, tako da njegova višina še ni bila predmet presoje sodišča, ni mogoče odločiti s končno sodbo.

7. Pravno podlago tožbenega zahtevka predstavlja določba 155. člena OZ (odgovornost proizvajalca stvari z napako). Gre za objektivno odgovornost (odgovornost po načelu vzročnosti) proizvajalca stvari, ki da v promet stvar z napako. Izhajajoč iz citirane določbe 155. člena OZ je breme tožeče stranke kot oškodovanke, da zatrjuje in dokazuje dejstva, ki opredeljujejo zakonito domnevo o obstoju vzročne zveze (domnevno bazo) - da je tožena stranka (proizvajalec stvari) dala v promet stvar z napako, ki je tožeči stranki povzročila škodo. Če je domnevna baza izkazana, se obstoj vzročne zveze domneva (povzeto iz OZ s komentarjem, 1. knjiga, stran 849).

8. Po mnenju sodišča druge stopnje je tožnica takšno domnevno bazo uspela izkazati. Zatrjevala in izkazala je (tem trditvam toženka ni izrecno ugovarjala), da je tesnilno vrvico L., proizvajalca H. S. d.o.o. (toženke), pri montaži in izvedbi namakalnega sistema uporabila v skladu z navodili (za premer cevi 1 se po "informacijah za uporabo" uporabi 20 - 30 navojev vrvice, tožnica je uporabila 24 navojev, za premer cevi $\frac{3}{4}$ se uporabi 15 - 25 navojev, tožnica jih je uporabila 15). Kasneje, ko je morala namakalni sistem zaradi poškodb cevni priključkov ("spoji so popokali") sanirati, pa je ugotovila, da je za navedene premere cevi potrebnih le 6 - 8 navojev tesnilne vrvice, s tako saniranim namakalnim sistemom pa kasneje ni bilo težav.

9. Ker je tožnica uspela izkazati domnevno bazo (da je toženka, proizvajalec stvari, dala v promet stvar z napako, ki je tožeči stranki povzročila škodo), se obstoj vzročne zveze domneva. Objektivno odgovoren proizvajalec stvari z napako pa se lahko odgovornosti razbremeni, če dokaže, da je škoda nastala izključno zaradi ravnanja (krivda načeloma ni odločilna) oškodovanca (možna je seveda tudi delna razbremenitev odgovornosti), ker stvari ni uporabljal na običajen in primeren način ali se ni ravnal po navodilih, protokolih (povzeto iz OZ s komentarjem, prva knjiga, str. 898). Da tožnica navodil ne bi upoštevala, toženka ni zatrjevala. Je pa trdila, da vzrok za nastalo škodo ni povezan z uporabo tesnilne vrvice oziroma navodili za njeno uporabo, ampak je najpogostejši vzrok za takšne poškodbe premočno privijanje sestavnih delov spojke.

10. Sodišče prve stopnje je zaključilo, da tožnica ni uspela dokazati, da je vzrok za škodo preveliko število ovojev tesnilne vrvice, uporabljene v skladu z navodili, je pa toženka uspela dokazati, da je škoda nastala izključno zaradi krivde tožnice, ki vrvico ni uporabila na primeren način (stran 5 sodbe, tretji odstavek).

11. Sprejeta odločitev temelji na mnenju izvedenca, da navodila niso edino, kar je treba upoštevati pri uporabi tesnilne vrvice za namen, za katerega je bila uporabljena. Poleg navodil je treba upoštevati tudi pravila stroke v zvezi s privijanjem navojnih priključkov cevi. Po mnenju izvedenca so neposredni vzrok za škodo odtrgani navojni deli cevnih priključkov, ki so bili v svojem stanjšanem delu pri zategovanju spojev mehansko poškodovani ("pretegnjeni"). Če bi tožnica upoštevala uveljavljeno pravilo stroke "privij zgolj s prsti (ne z objemom roke), spoji, kolikor je mogoče, nato pa z orodjem dodaj še obrat do največ dva", ne bi prišlo do poškodbe, saj bi izvajalec prišel do zaključka, da je količina vrvice (pa čeprav je uporabljena v skladu z navodili) prevelika in spoja po njegovi navojni dolžini ni mogoče pravilno izvesti. S tem, ko tožnica uveljavljenega pravila stroke ni upoštevala, po oceni sodišča prve stopnje tesnilne vrvice L. ni uporabila na primeren način.

12. Po mnenju sodišča druge stopnje, ki je ponovno kritično ocenilo izvedene dokaze, ni pravilen materialno pravni zaključek izpodbijane sodbe, da je do škode prišlo izključno zaradi ravnanja tožnice oziroma da se je toženka v celoti uspela razbremeniti svoje odgovornosti za škodo.

13. Presoja, ali je ravnanje oškodovanca izključni vzrok za nastalo škodo, sodi v področje razumevanja vzročne zveze. Izključnost je v tem, da proizvajalec stvari, ki je za napako objektivno odgovoren, na potek dogodkov (ki so privedli do škode) ni mogel vplivati in škode preprečiti. Proizvajalec bi se odgovornosti lahko razbremenil, če bi dokazal, da je osnovni vzrok, zaradi katerega je prišlo do škode, v okoliščinah, za katere ne odgovarja oziroma so izven njegove sfere, da torej napačna navodila niso v vzročni zvezi z nastalo škodo.

14. V tem kontekstu so odločilna naslednja, na prvi stopnji ugotovljena dejstva, ki niso pritožbeno sporna:

- da je tožnica tesnilno vrvico uporabila v skladu z navodili (uporabila je srednjo vrednost);

- da pri spajanju cevnih priključkov ni prišlo do "izrinjanja" tesnilnega materiala, kar je v skladu z opozorilom v navodilih ("ne nanesi prevelike količine tesnilne vrvice, prekomeren material bo težil k izrinjanju pri sestavljanju obeh spojnih kosov, prav tako pa bo mehansko težje izpolniti pritegnitev");

- da je po spojitvi dela materiala opravila preizkus tako na terenu kot v delavnici, nepravilnosti pa ni bilo zaznati;

- da je v okviru sanacije celotnega namakalnega sistema uporabila samo 6-8 navojev tesnilne vrvice, kar bistveno odstopa od pisnih navodil proizvajalca, s tako saniranim namakalnim sistemom pa kasneje ni bilo težav (preizkus je opravil tudi izvedenec in uporabil enako število navojev).

15. Glede na takšne dejanske ugotovitve ni sprejemljiv zaključek, da je vzrok za nastalo škodo izven sfere toženke (in da je za škodo izključno odgovorna tožnica), saj je slednja stvar z napačnimi navodili dala v promet.

16. Res pa je, da se je toženka uspela delno (zaradi soodgovornosti tožnice), ob smiselni uporabi tretjega odstavka 153. člena OZ, razbremeniti odgovornosti za nastalo škodo. Podlago za delno razbremenitev odgovornosti predstavlja tudi določba 171. člena OZ (deljena odgovornost), saj v obravnavani zadevi ni mogoče natančno ugotoviti, kateri del škode je posledica oškodovančevega ravnanja.

17. Pri ugotavljanju (so)prispevka oškodovanca je treba v prvi vrsti izhajati iz dejstva, da je proizvajalec za škodo objektivno odškodninsko odgovoren, saj je dal v promet stvar z napako, takšna stvar pa za potrošnika predstavlja potencialno nevarnost za nastanek škode. Zatrjevano oškodovančevo nepravilno ravnanje je treba ovrednotiti kot (so)vzrok za nastalo posledico. V tem kontekstu sodišče druge stopnje v nasprotju s pritožbo ne dvomi v pravilnost zaključka izpodbijane sodbe, da tožnica pri svojem delu kot strokovnjak ni ravnala dovolj skrbno oziroma v skladu s pravilom stroke pri privijanju PVC spojnih kosov (merilo skrbnosti dobrega strokovnjaka), ki glasi: "privij zgolj s prsti (ne z objemom roke), spoji, kolikor je mogoče, nato pa z orodjem dodaj še obrat do največ dva". Če bi to pravilo stroke, ki po pravilni razlagi sodišča prve stopnje predstavlja uveljavljeno pravilo stroke (stran 6 sodbe, drugi odstavek), upoštevala, bi, kot navaja izvedenec, ugotovila, da je število navojev, pa čeprav je v skladu z navodili, preveliko, in zategnitve ne more pravilno izvesti. Glede na takšne ugotovitve izvedenca (nobena od pravnih strank imenovanja drugega izvedenca ni predlagala), sodišče pa mu sledi, ker samo ne razpolaga z ustreznim strokovnim znanjem, je torej očitno, da tožnica pri uporabi tesnilne vrvice, ko je privijala PVC spojne kose ni ravnala dovolj skrbno, saj v nasprotnem primeru s svojim ravnanjem ne bi (so)prispevala k nastanku škode. Nasprotni pritožbeni argumenti so tako neutemeljeni.

18. Ker proizvajalec stvari z napako s tem, ko takšno stvar da v promet, tudi prevzame tveganje za nastanek škode, za katero je objektivno odškodninsko odgovoren, sodišče druge stopnje ocenjuje, da se je toženka zaradi (so)odgovornosti tožnice za nastalo škodo uspela razbremeniti odgovornosti v obsegu 30%. Za škodo je torej odgovorna v obsegu 70%.

19. Glede na sprejeto odločitev, v sklopu katere je bilo ugotovljeno, da je imela stvar napako (napačna navodila za uporabo tesnilne vrvice L.), se po oceni sodišča druge stopnje ni bilo treba posebej opredeljevati do izpovedb zaslišanih prič (nanje se sklicuje pritožba), ki naj bi to dejstvo potrdile.

20. Na podlagi obrazloženega je sodišče druge stopnje pritožbi tožnice delno ugodilo in izpodbijano sodbo spremenilo, tako da je izdalo vmesno sodbo o temelju tožbenega zahtevka, kar natančneje izhaja iz izreka sodbe (358. člen ZPP). Odločitev o stroških postopka pa je razveljavilo, saj je treba pred odločitvijo o stroških postopka odločiti še o višini tožbenega zahtevka.

21. O stroških postopka pred sodiščem prve stopnje in pritožbenega postopka bo v skladu z določbami ZPP odločeno s končno odločbo sodišča prve stopnje.

Datum zadnje spremembe: 03.06.2014